

Repiular, repiulo; repiuejar (?). *Piu-piu. Piupuejar. Piuar* (DFa.).

¹ Potser no cal afegir-hi *-e-*, car els noms d'agent en *-ador* s'havien aplicat també al femení (aran. *lleuadó* 'llevadora', cast. ant. *la cantador*). — ² És probable, en canvi, que no hi hagi gaire o cap relació amb l'it. *pi(u)olo* 'clavilla, espigó' (ja clàssic i medieval, p. ex. Bocc., *Decam.*, aplicat obscenament al membre, IX, § 10, ed. 1961, 592.16f.), com sigui que les variants dialectals *pirolo* i *pirone*, antigues o avui lombardes, fan creure que és reducció toscana de *pirolo*, i semblen donar la raó a l'etimologia grega admesa per M.-L. (REW), Ang. Prati etc. (per al gascò *biroun*, V. el meu dicc. aranès). — ³ No n'hi ha dades fora del cat., amb petita prolongació gascona: Comenge «*piou*: dent ou peigne, de râteau» (Dupleich, *Pat. StGaudens*).

Piuleta, piulit, piulo, piulò, piulots, V. piular Piu-moc, V. moca Piupuejar, V. piular Piúria, V. pus Piuseulo mall. 'home llamenc' (DAG., omès per AlCM), potser errada del publicador per *pinseulo*, que seria = *pinseu-lo* 'que l'agafeu amb pinces' *Pivenc*, potser *piven(c)s* alteració de *pivets* per contaminació de *ve(r)ns Pivet, V. pi*

PIXAR, mot comú amb l'oc. *pissar*, fr. *pisser* i it. *pisciare*, de creació onomatopèica. □ 1.ª doc.: 1250.

«En G. Clerge anà --- a aquella casa --- e conegué-les que-i eren, al vespre tornà-i --- per escoltar --- e 'costà-s'i per tal manera que los ozí fer... enies, e-ls ozí parlar e penre e *pixar* ---» (lleg. *penre re e p.?* o ¿podriem postular un verb *peure* del ll. PĒDERE = oc. ant. *peire*, cast. *peer* 'petar?'), doc. de 1250 de l'Alt Cardener (PPujol, *DocVgÜrg.*, 15.84). «Un enfant era mot trebalat de mal de péra --- con la mare agués temor de la mort de l'enfant, ela preguà Sent Augustí devotament que li sanés lo seu fil; per què, mantenent l'enfant gità la péra *pixan*, e fo guarit», *VidesR*, 186v2 (p. 235.6f.). El Dicc. de Rims de Jacme Marc (1371), lín. 723 com a rims de *tixa* i *flixa* ja recull *compixa*, *pixa* [v.] i *pixa* [s. f.].

L'*InvLC* compilat per Alart recull «no gaus fer legra ni *pixar* en la dita plassa», doc. de 1299, «una cadira per *pixar*» en un de 1399. «A hom que *pixa* sanc, pren dels copo<1>ls de la ruda, e mete-los en una ola nova, ab barbes dels caps dels ayls» 1466, receptari val. de Micer Joan (*BABL VII*, 427). Es lleixei també en Llull: «Ànima --- consira --- en virtuts a gasanyar / o a perdre, e com pots pecar; / e si, per natura, *pixar* / requer ton cors, no-u porà far / per ço car no-u vol ton voler / --- / en quant faries mal estar / si vols denant home *pixar*», *Medicina de Pecat IV*, § 7.72, p. 517; i *Merav.*, NCL. IV, 33; en un doc. balear de 1313 (*BABL XII*, 521), en StVicentF (*Quar.*, 195.208), en JoEsteve (*LiEleg.*, 0-8-4) etc.

Fins avui general a tot el domini lingüístic: «Esser més vell que el *pixar* ajupit» dita proverbial valenciana; «qui canta a (sa) taula i *pixa* en es (al) llit, no té es (el) seny complit (gaire eixerit)», mall. i Bna.; «La

Font del Terror fa *pišá*» a Ribagorça (Queixigar, 1957).

Des d'allà segueix per la Vall d'Aran i Pirineus gascons *pišá* (Rohlf, *Le Gc.*, p. 61), i per l'Alt Aragó: *ke piša* '(l'animal) orina' Bielsa, si bé allà avui molts acastellanant-se s'han tornat incapaços de dir š, i en fan č; de manera que Wilmes va sentir *pičar* a la Vall de Vio (junt amb *piča* o *pičóna* 'membre viril' i *pičálo* 'orinal', VKR x, 244). «El vent *pixa*» diuen els pescadors del Maresme quan passa arran de les veles però sense agafar-hi, esquitllant-se (StPolM, 1925).

Ultra les llengües romàniques, que la tenen en majoria (no el cast. *mear*, port. *mijar*, sd. *miare*, dalm. *miur* que perpetuen el ll. MEJARE), fins el roms. *pišá* — i algun parlar dalmàtic —, aquesta onomatopèia reapareix en moltes llengües de tot el món, en lleus variants: bc. *piz* 'orins', bc. infantil *piz-piz egin* 'orinar', al. *pisen*, al. pop. *pischen, wischerln*, caucàsic i bereber *pčš-, pčiš-, bešš-, bež* 'pixar', caucàsic *pčiši* 'orins' (Schuchardt, *Wiener Sitzber.* CGII, iv, 19; ZRPb. xxix, 340-342). Com sigui que Nigra pretenia derivar-lo d'un *PIŠTIARE derivat de PINSERE 'trepitjar', Salvioni després de provar que el grup -STI- dona s en els parlars alpino-lombards, li retreu que allà és *pišá* a Arbedo etc. (KJRPb. VIII, 143) i per tant ja fonèticament aquella etimologia és impossible.

DERIV.: *Pixada; pixadina. Pixador* [1458, AlCM]; «in cum *Pixadors*», doc. ross. de 1044 devia tractar-se d'uns còms de font que regalimaven; «loco vocato al Coyl Miğà, alias *al Pixador*», prop de Ropidera, any 1393, i NP *Pixador*, a. 1177 i 1195 (*InvLC*), al llarg de les carrerades o assegadors sol haver-hi unes places desertes i ermes on el pastor atura el bestiar perquè hi orini: prop de Polop, ve d'això el nom de l'indret es *pišáps* (1963). Eiv. «*pixedó*: engrasador» (Pérez Cabrero).

Gran extensió té en el nostre domini, així com a tots els Pirineus, els Alps i altres terres, la metàfora consistent a anomenar amb un derivat de *pixar*, les cascades de raig prim, i els devessalls petits i locals: un *pišáps* és «un lloc on xorra l'aigua» a la comarca alcoiana (Penàguila, 1963); a la Vall d'Aran diuen un *piš* per a tals cascates; a la Vall de Cardós un *pišál* (Tavascan, Esterri, 1934), a la de Benasc un *pišadóro* (Saünc, 1965); prop de Taüll (V. de Boí) hi ha la Roca del *Pišuli* al peu de la qual sobreix una sèquia (1982);

Grisó *pisch* o *pischa* s'estén a tota la zona reto-rom., més el Prätigau, Poschiavo i Bregaglia (Planta-Schorra); Canavese *pissum* «cascata d'acqua» (ZRPb. xxxviii, 647); i veg.-ne molts més casos alt-italians en la RLIR XII, 73; RDialR v, 122; *Roman. Helvetica* xx, 569; REW, 6544; *La Pixarrada del Diable* a Noves de Segre (1959); *piširišlo* a la Vall de Tena (Oto, 1966). Friül *pissande* 'cascada, especialment les petites i pas-satgeres causades per les pluges' (Feruglio, 1944); b. engad. *pischa* (Hubschmied, *Silvretta-Samnaun*, p. 44); Gardena *pišadoi* (Lardschneider); Tagliavini cita per a «cascata d'acqua» formes com *pissándol, piss, pissara* en el Comelico, Cadore, Badia i Valvestino (ARom. x, 156).